

Seletuskiri

maeluministri määruse “Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse toetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

1. jaanuaril 2014 algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2014-2020, mille raames on Eestil EL-i liikmesriigina võimalik saada osa EL-i maaelu arengu toetuste eelarvest. Maaelu arengu toetuste, mis on üheks EL-i ühise põllumajanduspoliitika kahest nn. sambast, andmist reguleerib perioodil 2014–2020 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548). Selle määruse artikli 6 kohaselt tuleb liikmesriikidel EL-i maaelu arengu toetuste saamiseks koostada maaelu arengu programm, milleks Eesti puhul on „Eesti maaelu arengukava 2014-2020“ (edaspidi *arengukava*), mis kiidetakse heaks Euroopa Komisjoni otsusega.

Käesolev määrus on vajalik arengukava meetme 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede” tegevuse liigi „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus” rakendamiseks. Täpsemalt on eelnõu koostatud nimetatud tegevuse liigi raames keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaime- ning maasikakasvatuse toetamiseks – ülejäänud tegevuse liigiga hõlmatud kultuuride keskkonnasõbraliku kasvatamise eest toetuse andmise kohta koostatakse eraldi määrus. Käesoleva määruse alusel antav toetus on põllumajandusliku keskkonnatoetuse lisatoetus, mida on võimalik taotleda üksnes koos põllumajandusliku keskkonnatoetuse põhitoetuse ehk meetme 10 tegevuse liigi „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus” raames antava toetusega.

Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse, nagu ka teiste põllumajanduslike keskkonnatoetuste õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikkel 28, mille lõike 2 kohaselt on võimalik anda toetust põllumajandustootjatele ja teistele maavaldajatele, hüvitades nende kantavad lisakulud ja/või saamatajäänud tulu, mis on tingitud nende poolt vabatahtlikult võetud keskkonna- ja kliimakoostuste täitmisest põllumajandusmaal.

Taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine suurenes märgatavalt 1960-ndatel aastatel. See küll lihtsustas oluliselt põllumehe tööd, samas kaasnesid sellega aga kõrvalmõjud ja ilmnisid uued probleemid. Taimekaitsevahendite suurtes kogustes kasutamisega kaasneb loodusliku mitmekesisuse vähenemine (putukate ja nendest toituvate lindude hävimine, taimeliikide arvukuse vähenemine jne). Taimekaitsevahendite ühekülgse kasutamise tulemusena võivad välja kujuneda taimekaitsevahendite suhtes resistentsed kahjurid. Kahjulik mõju inimesele avaldub otsesel preparaasidega kokkupuutel ja taimekaitsevahendite jääkide kogunemisel toiduahelate lõpülildesse. Lisaks sellele, et kasutatavate taimekaitsevahendite jääke jääb keskkonda, jääb neid ka saagi koostisesse. Mullas ja vees mõjutavad jäägid erinevate organismide elutegevust, liiguvad taimedesse ja talletuvad saagis. Taimedest jõuavad taimekaitsevahendite jäägid nii inimeste toitu kui loomade sööta.

Kuigi jääkide registreeritud kogused on väikesed, on tegu ikkagi pidevate doosidega. Pikema perioodi vältel intensiivpõllumajandustoodete tarbimisel ladestuvad jäägid organismi.

Eestis suurenes aastail 2004–2010 taimekaitsevahendite turustamine 27%. Suurima osa kõikidest taimekaitsevahenditest moodustasid herbitsiidid (umbrohutõrjevahendid 80–82%), millest omakorda moodustasid glüfosaati sisaldavad preparaadid 42–67%. Viimastel aastatel on kõige kiiremini kasvanud just glüfosaadi toimeainet sisaldavate preparaaside turustamine

(üle kahe korra võrreldes 2004. aastaga). See on otseseks ohumärgiks, mistõttu on otstarbekas pöörata juba ennetavalt tähelepanu sama toimeainet sisaldavate preparaatide ühekülgsel kasutamisele. Eestis määratakse glüfosaati mullast, veest ja toidust alates 2009. aastast.

2009–2011 analüüsi Eestis NTA mullaseire raames 98 mullaproovi. Taimekaitsevahendite jääke leiti 70 proovist, 39 proovist leiti üks ja 31 proovist enam kui üks jääk. Leitud kogused ei ületanud pinnases lubatud keemiliste taimekaitsevahendite summa sihtarvu (0,5 mg/kg). Toimeainetest leiti mullaproovidest enam trifluraliini (turustamine lõpetatud aastast 2008), glüfosaati ja tebukonasooli.

Põhja- ja pinnavees on taimekaitsevahendite jääke Eestis määratud väheses koguses. Jääkide sisaldused on reeglina jäänud alla lubatud piirnormide. Euroopa Liidus kehtestatud põhjavee kvaliteedistandardi ületamine on tuvastatud vaid korra 2007. aastal, mil leiti piirnormi (taimekaitsevahendite piirsisaldus põhjavees 0,1 µg/l) ületavas koguses glüfosaadi lagunemisjääki. Pinnaveekogudes tuvastatud taimekaitsevahendite jääkide kogused lubatud piirnorme ületanud ei ole.

Eestis kaubeldavast ja imporditavast toidust võeti 2011. aastal taimekaitsevahendite jääkide määramiseks 268 proovi, millest 177 proovi olid kohalikku päritolu toidust. Võetud proove uuriti enam kui 333 erineva taimekaitsevahendi jäägi suhtes. Taimekaitsevahendite jääke ei leitud 181 proovist (65%). Jääkide sisaldus jäi piirnormi piiresse 91 proovis (34%) ja üle piirnormi oli jääke 2 proovis (1%). Üle lubatud piirnormi jääke sisaldasid Eesti päritolu aedoad ja spinat. Alla piirnormi leiti taimekaitsevahendite jääke Eesti päritolu kartulist, maasikast, kurgist, porgandist ning peedist, kusjuures eelnimetatud kultuuridest võetud proovid sisaldasid rohkem kui ühe taimekaitsevahendi jääke.

Enamiku tavapõllumajanduses kasutatavate taimekaitsevahendite kasutamine on keelatud mahepõllumajanduses. Eestis kasvatati 2011. aastal mahepõllumajanduslikult 5,6% köögiviljadest. Maheköögivilii moodustas kogu köögiviljatoodangust 0,8%. Eelöeldut arvesse võttes on otstarbekas edaspidi rakendada mahepõllumajandusest pisut leebemate nõuetega keskkonnasõbraliku aianduse toetust. Kohustuslikul koolitusel antakse toetuse taotlejatele ülevaade nii toetusesaamise nõuetest kui ka levinumatest taimehaigustest ja -kahjuritest. Taimekaitsevahendite jääkide sattumise vähendamisele toitu, mulda ning vette aitab kaasa glüfosaadikeeld. Mullaproovide tulemuste kasutamine aitab taotlejal täpsustada taime toitaevajadust ja kasutatavaid väetisekoguseid. Multsi kasutamine maasikakasvatuses ning reavahede ja teenindusalade hoidmine rohukamaras ja külvikorra rakendamine võimaldavad vähendada toitainete leostumist mullast.

Toetuse üldeesmärgiks on soodustada keskkonnasõbralikumate praktikate rakendamist aianduskultuuride kasvatamisel, spetsiifilisteks eesmärkideks on vähendada taimekaitsevahendite kasutamist, tagada tarbijatele tervislikum toit, vähendada toitainete leostumist mullast ning aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele põllumajandusmaastikus. Keskkonnasõbraliku aianduse toetusel on oma roll ka arengukava üldisemate eesmärkide saavutamisel: toetus panustab kõigisse kolme Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 5 punktis 4 nimetatud sihtvaldkonda (4A – elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sealhulgas Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel, ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine; 4B – veemajanduse, sealhulgas väetiste ja pestitsiidide kasutamise parandamine; 4C – mullaerosiooni tõkestamine ja mulla majandamise parandamine), samuti punktis 5 nimetatud sihtvaldkondadesse 5D (põllumajanduse põhjustatud kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heitkoguste vähendamine) ja 5E (põllumajanduses ja metsanduses CO₂ säilitamise ja sidumise edendamine). Toetuse sihtalaks on 1700 hektarit.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna põllumajanduskeskkonna büroo peaspetsialist Sille Teiter (sille.teiter@agri.ee), juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Gregori Palm (gregori.palm@agri.ee, tel 625 6206). Keeleliselt toimetab eelnõu õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leeni.kohal@agri.ee, tel 625 6165).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb 18 paragrahvist.

Eelnõu § 1 sätestab määruse reguleerimisala, milleks on arengukava meetme 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede” tegevuse liigi „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus” raames antava keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse toetuse (edaspidi *toetus*) andmise tingimused ning kord. Need hõlmavad sätteid toetatavate tegevuste, toetuse ühikumäära, taotleja ja toetusõigusliku maa nõuete, nõuetele vastavuse, baasnõuete, keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse, samuti keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse tegevuse nõuete, taotlusele esitatavate nõuete ja taotluse esitamise tähtaja, taotleja taotluse ja toetatava tegevuse kontrollimise, toetuse vähendamise, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise, põllumajandusliku majapidamise üleandmise ja toetuse maksmise kohta.

Eelnõu §-ga 2 kehtestatakse toetatavad tegevused. Lõike 1 kohaselt antakse toetust keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse või keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse ning nendega seotud tegevuste elluviimise eest järjepidevalt ühe kalendriaasta jooksul toetusõiguslikul maal, mille kohta taotletakse toetust (edaspidi *kohustus*).

Lõike 2 kohaselt antakse keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse eest toetust, kui kasvatatakse avamaa köögivilja või lisas loetletud ravim- või maitsetaimi.

Lõige 3 sätestab, et keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse eest toetuse taotlemise korral täidab taotleja keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse kohta määruses sätestatud nõudeid kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul maal, millel ta kasvatab avamaa köögivilja või lisas loetletud ravim- või maitsetaimi.

Lõige 4 sätestab, et keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse eest toetuse taotlemise korral täidab taotleja keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse kohta määruses sätestatud nõudeid kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikul maal, millel ta kasvatab maasikaid.

Lõigetega 3 ja 4 on mõeldud, et kui toetuse taotleja kasvatab nii maasikat kui ka köögivilja, aga toetust taotleb ainult maasikakasvatuseks, siis peab ta käesoleva määruse kohaseid maasikakasvatuse nõudeid täitma kogu ettevõtte maasikakasvatuseks kasutataval maal, mis vastab paragrahvis 5 toodud nõuetele. Samas ei pea taotleja aga täitma käesolevas määruse kohaseid keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse nõudeid oma köögiviljamaal. Kui taotleja taotleb aga toetust nii keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuseks kui keskkonnasõbralikuks maasikakasvatuseks, siis peab ta käesoleva määruse paragrahvides 6-11 sätestatud nõudeid täitma kogu majapidamise köögivilja- ja maasikakasvatuseks kasutataval paragrahvis 5 toodud nõuetele vastaval maal ka juhul, kui mingile osale sellest maast toetust ei taotleta.

Eelnõu §-ga 3 kehtestatakse toetuse ühikumäärad, mis lõike 1 kohaselt on ühe hektari maa kohta keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse tegevuse elluviimise eest 344 eurot aastas ja keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse tegevuse elluviimise eest 248 eurot aastas. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ühikumäära arvutuste tegemisel on kasutatud täiendavatest tegevustest (mullaanalüüsid, teenindusalade rohukamaras hoidmine) tulenevate lisakulutuste ning glüfosaatide kasutamise keelust tuleneva saamatajäänud tulu hindamise meetodikat. Keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse ühikumäära arvutuste tegemisel on kasutatud täiendavatest tegevustest (mullaanalüüsid, multši kasutamine, reavahede hooldamine) tulenevate lisakulutuste hindamise meetodikat.

Lõike 2 kohaselt vähendab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) juhul, kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa enne vähendamisi ületab tegevuse liigile (s.t keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse, samuti keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse kohta kokku) eelarveaastaks määratud summat, toetuse ühikumäära ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral. Õiguslik alus selleks tuleb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõikest 3. Toetuse olemusest tulenevalt ei ole selle toetuse puhul kõigi

nõuetekohaste taotluste täies mahus rahuldamiseks eelarve mittejätkumise korral tavapäraste eelistuskriteeriumite rakendamine põhjendatud, mistõttu on üheks alternatiiviks hektaripõhise ühikumäära vähendamise mehhanism (kõik nõuetele vastavad taotlejad saavad toetust, ent vähendatud ühikumääraga). Kui taotleja ei ole toetuse ühikumäära vähendamisega nõus, on tal õigus määratavast toetusest loobuda.

Lõike 3 kohaselt on PRIA-l õigus vähendada ühte või mõlemat lõikes 1 nimetatud toetuse ühikumäära.

Eelnõu §-dega 4 ja 5 sätestatakse toetusõiguslikkuse nõuded, mis antud toetuse puhul jagunevad toetusõiguslikkuse nõueteks taotleja kohta ja toetusõiguslikkuse nõueteks maa kohta. Toetusõiguslikkuse nõuete eesmärk on tagada toetuse eesmärkide parem täitmine ning välistada toetuse mittesihipärane maksmine ja asjatu administratiivkoormus. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 järgi jäetakse toetuse taotlus rahuldamata, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele toetuse andmise nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti. Vastavalt komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73) artikli 35 lõikele 1 taotletud toetust ei maksta või see tühistatakse täielikult, kui toetusõiguslikkuse nõudeid ei täideta.

Eelnõu § 4 sätestab nõuded taotlejale. Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaime- ning maasikakasvatuse toetust võib taotleda põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik. Kuna toetuse üheks eesmärgiks on tarbijatele tervisliku toidu (köögiviljade, ravim- ja maitsetaimede ning maasika) tagamine, siis toetatakse tootjaid, kes suurema tõenäosusega oma aiasaadusi ka müügiks kasvatavad, seetõttu on taotlejate hulgast välistatud eraisikud.

Eelnõu § 5 sätestab nõuded toetusõigusliku maa kohta. Vastavalt lõikele 1 võib toetust taotleda vähemalt 0,3 hektari suuruse põllumajandusmaa kohta, mida taotleja kasutab ja mille kohta ta taotleb arengukava alusel antavat keskkonnasõbraliku majandamise toetust.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetusõigusliku maaga külgnev kuni 15 meetri laiune teenindusala, mille kohta on taotletud arengukava alusel antavat keskkonnasõbraliku majandamise toetust (edaspidi *teenindusala*), loetakse toetusõigusliku maa hulka.

Nimelt on aianduskultuuride kasvatamisel põllutöömasinate ümberpööramiseks vaja kuni 15 m teenindusalasid kummaski rea otsas. Samas ei ole teenindusalade jätmise kohustus, vaid võimalus. Näiteks kui taotleja toetusõigusliku maaga külgneb püsirohumaa, millel põllutöömasinaid ümber pööratakse, siis pole eraldi teenindusala rajada või jätta vaja.

Lõike 3 kohaselt on maa, mille kohta taotletakse toetust keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse tegevuse elluviimise eest, toetusõiguslik juhul, kui seal kasvatatavate maasikataimede miinimumtihedus on 20 000 taime hektari kohta. Istikute miinimumtiheduse määramisel ei arvestata teenindusala alla jäävat maad.

Lõike 4 kohaselt lähtutakse toetusõigusliku maa määramisel põllumajandusministri 10.03.2015. a määruse nr 22 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord” §-s 5 sätestatust.

Lõigetes 5-8 on sätestatud, milliste teiste arengukava ja „Eesti maaelu arengukava 2007-2013” pindalapõhiste toetustega hõlmatud maa kohta ei anta käesoleva määruse alusel toetust.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse nõuetele vastavuse järgimine. Nõuetele vastavus on süsteem, millega Euroopa Liidu Ühise Põllumajanduspoliitika teatud pindalapõhiste ja loomatoetuste täies mahus saamine on seotud keskkonna, maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise, rahvatervise, loomatervise, taimetervise ja loomade heaolu vallas kehtestatud nõuete järgimisega. Erinevate valdkondade nõudeid on nõuetele vastavuse süsteemi kaasatud

järk-järgult alates 2004. aastast. Toetuse saaja peab oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal järgima põllumajandusministri 14.01.2015 määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ sätestatud nõudeid ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 32 lõike 2 kohaselt avaldatud kohustuslikke majandamisnõudeid. Kohustuslikud majandamisnõuded on valik juba kehtivatest erinevatest nõuetest, mille loetelu kinnitatakse iga aasta alguses ning mis on avaldatud nii Põllumajandusministeeriumi, PRIA kui ka teiste kontrolliasutuste kodulehtedel. Nõuetele vastavust tuleb järgida kogu kalendriaasta vältel igal kohustuseaastal. Toetuse taotlemise esimesel aastal kehtib nõuete järgimise kohustus juba alates kalendriaasta algusest.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse baasnõuded. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 28 lõike 3 kohaselt võib keskkonnatoetusega hüvitada saamatajäänud tulu ja lisakulud ainult tulenevalt sellistest nõuetest, mis on rangemad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 VI jaotise I peatükis kehtestatud asjakohastest kohustuslikest nõuetest, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670) artikli 4 lõike 1 punkti c teises ja kolmandas taandes sätestatud asjakohastest kriteeriumitest ja minimaalsetest tegevustest, asjakohastest väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse miinimumnõuetest ning muudest asjakohastest siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuslikest nõuetest. Täpsemalt on baasnõuete mõiste avatud komisjoni juhises „Technical elements of agri-environment-climate measure in the programming period 2014–2020“ punktis 4.4. Baasnõudeid tuleb kohustuseperioodi jooksul täita kogu majapidamise põllumajandusmaal ja põllumajanduslikus tegevuses. Antud toetuse baasnõuded on järgmised:

- 1) taotleja peab kandma andmed majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta veeseaduse kohaselt peetavasse põlluraamatusse;
- 2) põllumajandusministri määruse 05.11.2013 nr. 62 „Integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamise tingimused ja viis“ kohaselt eelneb taimekaitsevahendi kasutamisele taimekahjustajate seire, mille kohta peab taotleja tegema kande põlluraamatusse põllul tehtud tööde loetellu, nimetatud baasnõue kehtib ainult keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse toetuse taotlemise korral. Taimekahjustajate seire andmeteks on eelkõige põllul tehtud vaatlused, kuid vajaduse korral võib arvestada maaelu arengu ja põllumajanduse valdkonna konsulentide soovitusi, teaduslikult põhjendatud hoiatus-, prognoosimise- või varase diagnoosimise süsteemide andmeid. Taimekahjustajate all mõeldakse siinkohal taimekahjureid (putukad) ja taimehaigusi. Enne umbrohutõrjevahendi kasutamist ei ole vaja seiret teha.

Eelnõu §-s 8 on toodud koolituse nõuded. Lõike 1 kohaselt peab taotleja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse tegevuse või keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse tegevuse esmakordse elluviimise kohustuseaasta 1. detsembriks olema osalenud Põllumajandusministeeriumi korraldatud keskkonnasõbraliku aianduse koolitusel. Lõike 2 kohaselt arvestatakse keskkonnasõbraliku aianduse alase koolitusena alates 2015. aastast toimunud koolitusi. Keskkonnasõbraliku aianduse koolituse kestvuseks on vähemalt kuus akadeemilist tundi. Koolitusel antakse toetuse taotlejatele ülevaade toetusesaamise nõuetest, peamistest taimehaigustest ja –kahjuritest ning bioloogilise mitmekesisuse elementidest. Kui taotleja on keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse või keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse tegevuse elluviimise toetuse nõudena juba keskkonnasõbraliku aianduse alase koolituse läbinud, siis läheb koolitusena arvesse eelpoolnimetatud koolitus ja uuesti taotleja keskkonnasõbraliku aianduse alast koolitust läbima ei pea.

Eelnõu § 9 sätestab mullaproovide nõuded.

Lõike 1 kohaselt korraldab taotleja kogu põllumajandusliku majapidamise toetusõigusliku maa, millel kasvavad need kultuurid, mille kohta ta toetust taotleb, iga kolme hektari kohta mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase

analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse. Ehk kui taotleja kasvatab nii maasikat kui köögivilja, aga toetust taotleb ainult maasikakasvatuseks, siis peab ta mullaproovid võtma ja analüüsida laskma ainult maasikakasvatuseks toetusõigusliku maa kohta.

Lõike 2 kohaselt peab eelmise lõike kohaselt võetud mullaproovist olema võimalik määrata taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase ja mangaani sisaldust Mehlich 3 meetodil ja taimedele omastatava boori sisaldust B – Bergeri või Truogi meetodil.

Lõige 3 sätestab, et taotleja korraldab mullaproovide võtmise ja laboratooriumisse saatmise esimese kohustuseaasta 2. maiks.

Lõike 4 kohaselt saadetakse mullaproovid laboratooriumisse koos laboratooriumi saatelehega. Lõige 5 sätestab, et kui taotlejal on põllumajandusliku majapidamise toetusõiguslikku maad vähem kui kolm hektarit, saadetakse laboratooriumisse vähemalt üks mullaproov.

Lõike 6 kohaselt peavad laboratooriumi väljastatud kehtivad analüüsitulemused olema taotleja majapidamises kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad.

Lõike 7 kohaselt ei pea taotleja täitma lõikes 1 sätestatud nõuet selle maa kohta, mille kohta on tal kohustuseaastale eelnenud viie kalendriaasta jooksul võetud lõike 2 kohane mullaproov ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla taimedele omastatava magneesiumi, kaltsiumi, vase, mangaani ja boori sisalduse kohta.

Eelnõu §-s 10 on toodud keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse tegevuse nõuded.

Lõike 1 kohaselt ei tohi taotleja toetusõiguslikul maal, millel ta kasvatab köögivilja, ravim- ja maitsetaimi, kasutada kohustuseaastal glüfosaate sisaldavaid taimekaitsevahendeid. See nõue on rangem kui keskkonnasõbraliku majandamise toetuse glüfosaadikeelu nõue, kus glüfosaatide kasutamine on keelatud tärkamisest kuni saagi koristamiseni. Taotleja peab arvestama, et nõude rikkumiseks loetakse ka juhtu, kui nõude kontrollimiseks võetud mullaproovist leitakse glüfosaadijääki, seega on mõistlik glüfosaati mitte kasutada ka köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatusele eelneval aastal.

Lõike 2 kohaselt hoiab taotleja teenindusala kohustuseaastal kuni põllumajanduskultuuri koristamiseni rohukamaras, kusjuures rohu kõrgus ei tohi ületada 30 cm.

Eelnõu §-s 11 on toodud keskkonnasõbraliku maasikakasvatuse tegevuse nõuded.

Vastavalt lõikele 1 kasutab taotleja maal, millel kasvatab maasikataimi, maasikaridade peal multši. Multši tuleb kasutada alates istandiku rajamisest ja see peab olema põllul kogu vegetatsiooniperioodi jooksul.

Lõike 2 kohaselt hoiab taotleja maal, millel kasvatab maasikataimi, maasika reavahed multšiga kaetuna või niidetud rohukamaras. Kogu põllul, sealhulgas teenindusalal, ei tohi rohu kõrgus ületada 30 cm.

Lõike 3 kohaselt valib taotleja multšimaterjali ise. Näiteks võib kasutada puukoort, saepuru, põhku, kilet jms.

Eelnõu § 12 reguleerib põllumajandusliku majapidamise üleandmist. Lõige 1 sätestab, et kui taotleja võõrandab oma põllumajandusliku majapidamise pärast taotluse esitamist, kohaldatakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.7.2014, lk 69–124), artiklis 8 sätestatut.

Lõike 2 kohaselt algab komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 8 lõike 3 punktis a nimetatud ajavahemik 22. mail ning lõpeb 1. septembril. Põllumajandusliku majapidamise üle võtnud isik võib esitada selle aja jooksul PRIA-le majapidamise ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotleda toetuse maksmist.

Eelnõu § 13 sätestab taotlusele esitatavad nõuded ja taotluse esitamise tähtaja.

Lõike 1 kohaselt esitab taotleja toetuse taotlemiseks taotleja PRIA-le ajavahemikul 2. maist kuni 21. maini elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu:

1) samad andmed, mis on kehtestatud põllumajandusministri ... 2015. a määruse nr ... „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning

noore põllumajandustootja toetus“ lisas 1 esitatud vormis;

2) põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud põllumajandusmaa kohta, mida tal on õigus kasutada, põllumassiivi kaardi, millele on märgitud punktis 1 nimetatud lisas loetletud põldude numbrid ja piirid;

3) põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kandmata põllumajandusmaa kohta, mida tal on õigus kasutada, lõike 1 punktis 2 nimetatud põllumassiivi kaardi asemel katastrikaardi või muu kaardimaterjali, millele on märgitud lõike 1 punktis 1 nimetatud taotluse lisas loetletud põldude numbrid, piirid ja katastritunnused.

Lõike 2 kohaselt esitab taotleja toetuse taotlemisel elektrooniliselt ühise taotluse kõikide pindalatoetuste kohta samal ajal. Viimastel aastatel on e-PRIA tõhusalt arendatud ning on suurenenud taotlejate hulk, kes esitavad oma taotlused e-PRIA vahendusel. 2014. aastal esitas 78% keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotlejatest, kelle poolt taotletud pind moodustas 87% kogu keskkonnasõbraliku majandamise toetuse alusest maast, oma taotluse e-PRIA kaudu. E-PRIA kaudu taotlemine hoiab kokku aega, aitab vältida vigu taotluse esitamisel ning dokumentide täitmine on lihtsam. E-PRIA on paljud väljad eeltäidetud ning süsteemis toimuvad automaatsed kontrollid PRIA erinevate registritega.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artiklis 13 on ette nähtud võimalus esitada toetuse taotlus teatava hilinemisega ning on reguleeritud ka tagajärjed taotluse hilisema esitamise eest. Taotluse esitamisega hilinemisel kuni 25 kalendripäeva võib taotlusi vastu võtta, kuid siis vähendatakse toetust arvestusega 1% iga hilinenud tööpäeva eest.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 76 lõike 3 punkti 2 kohaselt peab taotleja taotlust menetlevat asutust viivitamata toetuse taotluses esitatud andmetes toimunud muudatusest või ilmnenu asjaolust, mis võib mõjutada toetuse taotluse kohta otsuse tegemist, teavitama.

Eelnõu § 14 sätestab taotleja, taotluse ja tegevuste kontrollimise.

Lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA toetuse saamise nõuetele vastavust, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 24–41 sätestatust.

Lõike 2 kohaselt kontrollivad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 33 lõikes 1 nimetatud asutused (PRIA ning oma pädevuse piires Põllumajandusamet, Veterinaar- ja Toiduamet ning Keskkonnainspeksioon) §-s 6 sätestatud nõuetele vastavust, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 65–72 sätestatust.

Lõike 3 kohaselt teeb taotleja lõigetes 1 ja 2 nimetatud asutustele teatavaks kõik taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud, sealhulgas näitab vajaduse korral ette põllu piiri.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse toetuse vähendamine. Lõike 1 kohaselt otsustab PRIA toetuse vähendamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 640/2014 ning komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 809/2014 sätestatud alustel ja korras.

Euroopa Parlamendi ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 lisas 2 on sätestatud artikli 28 kõigi toetuste kohta lubatud maksimaalne toetussumma ühe hektari kohta. Selle ületamisel vähendab PRIA taotletud toetust toetuse maksimaalset suurust ületava osa võrra. Erinevate ühikumääradega toetuste kombineerimisel on selline maksimaalse toetussumma ületamine pigem teoreetiline.

Kui taotleja esitab taotluse pärast taotluse esitamise tähtpäeva, otsustab PRIA taotletud toetuse vähendamise komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 13 kohaselt.

Rikkumise raskusaste, ulatuse, kestuse ja kordumise mõisteid on selgitatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 lõikes 3. Rikkumise raskusaste sõltub eelkõige mittevastavuse tagajärgede olulisusest, võttes nende nõuete taotletavat eesmärki, mida ei ole järgitud. Rikkumise ulatus sõltub eelkõige rikkumise mõjust kogu tegevusele. Rikkumise kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või mõju mõistlike vahenditega lõpetamise võimalusest. Kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetusesaaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevuse liigiga eelmise nelja aasta või kogu programmiperioodi 2014–2020 jooksul või seoses analoogse meetmega programmiperioodi 2007–2013 jooksul.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine. Lõike 1 kohaselt teeb PRIA taotluse osalise või täieliku rahuldamise otsuse või rahuldamata jätmise otsuse kohustuseaastale järgneva aasta 10. veebruariks.

Lõike 2 kohaselt jätab PRIA taotluse rahuldamata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) 640/2014 ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses sätestatud alustel.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse toetuse maksmise kord, mille kohaselt teeb PRIA toetuse maksmise või sellest keeldumise otsuse sellise tähtaja jooksul, et see võimaldab toetuse maksmist taotleja arvelduskontole taotluse esitamise aastale järgneva aasta 30. juuniks.

Eelnõu § 18 kehtestab rakendussätteid. Vastavalt rakendussätetele kohaldatakse §-s 9 sätestatud mullaproovide nõudeid alates 2016. aastast.

Eelnõu lisa kehtestab taimeliigid, mille kasvatamiseks makstakse toetust keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse tegevuse elluviimise eest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73) ja komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124).

4. Määruse mõjud

Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse puuvilja- ja marjakasvatuse tegevuse elluviimisega suurendatakse 135 aiandustootja keskkonnateadlikkust ning soodustatakse keskkonnasõbralike praktikate kasutamist ca 850 avamaa köögivilja, ravim- ja maitsetaimede ning maasika alusel hektaril. Toetuse rakendamisel väheneb taimekaitsevahendite kasutamine, säilib bioloogiline mitmekesisus, väheneb toitainete leostumine mullast ning tarbijateni jõuavad tervislikumad köögiviljad, ravim- ja maitsetaimed ning maasikas.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Keskkonnasõbraliku aianduse toetust rahastatakse arengukava peatüki 10.3.8 kohaselt 75% ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist ning 25% ulatuses Eesti riigi eelarvest. Keskkonnasõbraliku aianduse toetuse kogueelarve on arengukava peatüki 11.4.1.1 kohaselt 3 878 000 eurot, eraldi eelarvet keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse ning maasikakasvatuse kohta ette nähtud ei ole.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Toetuse nõuete väljatöötamisse olid kaasatud PRIA, Põllumajandusamet, Põllumajandusuuringute Keskus, Eesti Aiandusliit, Eesti Maaülikool ja Eesti Keskkonnaühenduste Koda.

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilises kooskõlastamise süsteemis EIS. Eelnõu saadetakse informatsiooniks ka arengukava seirekomisjonile.